

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ, ΠΟΙΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΠΟΙΝΗΣ

Επιμέλεια: Λάμπρος Σ. Τσόγκας

Αντεισαγγελέας Εφετών Λάρισας

Βασική καινοτομία του νέου ΚΠΔ αποτελεί ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης. Αυτός εκφράζει τον συνήθη τρόπο διευθέτησης των ποινικών υποθέσεων τόσο στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες όσο και στις ΗΠΑ. Ο θεσμός αυτός αναδεικνύει ουσιαστικά το ρόλο του Εισαγγελέα στην ποινική δίκη και κυρίως την ικανότητά του να μπορεί μέσα από τον προσδιορισμό ποινής, που συμφωνεί με τον κατηγορούμενο, να εξασφαλίσει τόσο την ενοχή του και την επιβολή ποινής ακολούθως από το Δικαστήριο όσο και την ταχεία διεκπεραίωση δικών, που είναι σίγουρο ότι αν ακολουθούσαν τον παραδοσιακό τρόπο δικονομικής διεκπεραίωσης, θα έπρεπε να αφιερωθεί χρόνος και αριθμός δικαστών, που πια αποφεύγεται προς όφελος άλλων υποθέσεων, που πρέπει να εκδικαστούν. Επιπλέον όφελος τόσο για την αξιολόγηση της χώρας μας από τους διεθνείς οργανισμούς στους δείκτες του χρόνου εκδίκασης των ποινικών υποθέσεων όσο και για την θωράκιση ατομικών δικαιωμάτων των κατηγορουμένων είναι η μείωση του χρόνου, που μεσολαβεί μεταξύ της έναρξης της προσωρινής κράτησης και της κράτησης του κατηγορουμένου για έκτιση ποινής, στοιχείο κομβικής σημασίας στην πιο πάνω αξιολόγηση της χώρας μας. Κατά συνέπεια οι πρακτικές ωφέλειες είναι τέτοιες, που επιβάλλουν την κάμψη τυχόν δογματικών επιφυλάξεων για την ενσωμάτωση του θεσμού της ποινικής διαπραγμάτευσης στο ποινικό μας δίκαιο.

Σε ό,τι αφορά την πρακτική εφαρμογή της ποινικής διαπραγμάτευσης μπορούν να αναφερθούν τα εξής:

===Η ποινική διαπραγμάτευση μπορεί να γίνει σε όλα τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα εξαιρουμένων μόνο των εγκλημάτων, που τιμωρούνται με ισόβια κάθειρξη (στην περίπτωση αυτή ενδιαφέρει η ποινή για το έγκλημα και όχι για τις ειδικές μορφές τέλεσης όπως η απόπειρα, η συνέργεια), των εγκλημάτων, που τυποποιούνται στο άρθρο 187Α ΠΚ και κατά των εγκλημάτων της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Κατά τούτο διαφέρει από την ποινική συνδιαλλαγή, η οποία αφορά μόνο συγκεκριμένα κακουργήματα,

δηλαδή αυτά της πλαστογραφίας, ψευδούς βεβαίωσης, κλοπής, υπεξαίρεσης, απάτης, απάτης κατά της Ε.Ε, απιστίας, λαθρεμπορίας, φοροδιαφυγής, νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ψευδούς υπεύθυνης δήλωσης, εφόσον το αίτημα συνδιαλλαγής έγινε πριν την παραπομπή του κατηγορουμένου σε δίκη, αν όμως γίνει μετά την παραπομπή του σε δίκη η ποινική συνδιαλλαγή μπορεί να αφορά τις πλημμεληματικές μορφές των ανωτέρω εγκλημάτων .

===Για την ενεργοποίηση της ποινικής διαπραγμάτευσης απαιτείται αίτηση από τον κατηγορούμενο. Στο σημείο αυτό απαιτείται να γίνει διαχωρισμός της διαδικασίας, που ακολουθείται, όταν η αίτηση υποβάλλεται στην προδικασία με αυτή όταν η αίτηση υποβάλλεται στο ακροατήριο. Όταν η δικογραφία βρίσκεται στο στάδιο της προδικασίας, ποινική διαπραγμάτευση μπορεί να νοηθεί μόνο όταν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη από τον Εισαγγελέα. Κατά συνέπεια η δικογραφία πρέπει να εκκρεμεί στην κύρια ανάκριση ή στην προανάκριση. Μόλις γίνει η υποβολή της αίτησης η δικογραφία αν εκκρεμεί στην κύρια ανάκριση, επιστρέφεται από τον Ανακριτή στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών και από αυτόν, αν η ποινική δίωξη αφορά κακουργήματα, υποβάλλεται στον Εισαγγελέα Εφετών. Σε περίπτωση ανάκρισης για πλημμελήματα μόνο ή σε περίπτωση προανάκρισης ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών παραλαμβάνει τη δικογραφία και την κρατεί για τις περαιτέρω ενέργειές του. Ο αρμόδιος Εισαγγελέας μεριμνά για τον διορισμό συνηγόρου στον κατηγορούμενο, αν αυτός δεν έχει ήδη πληρεξούσιο δικηγόρο. Για να αποφανθεί ο αρμόδιος Εισαγγελέας αν η υπόθεση είναι πρόσφορη για να ακολουθηθεί η διαδικασία της ποινικής διαπραγμάτευσης, πρέπει οπωσδήποτε να καλέσει ενώπιόν του τον κατηγορούμενο και τον συνήγορό του ή μόνο τον συνήγορό του όπως συμβαίνει στην πράξη λόγω της σχετικής εξουσιοδότησης του κατηγορουμένου να εκπροσωπηθεί από τον συνήγορό του στην εν λόγω διαδικασία. Η καταλληλότητα της υπόθεσης για διαπραγμάτευση κρίνεται μετά από την ακρόαση του κατηγορουμένου ή του συνηγόρου του με βάση τις συνθήκες τέλεσης της πράξης (π.χ σε περίπτωση διακίνησης ναρκωτικών με βάση την ποσότητα των ναρκωτικών ουσιών, τον τρόπο της μεθοδολογίας, αν δηλαδή στην πράξη συμμετείχαν και άλλα πρόσωπα, αν τηρήθηκαν σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας για τη διακίνηση, τη

συχνότητα τέλεσης, δηλαδή αν η πράξη τελέστηκε κατ'εξακολούθηση). Επίσης για το αν η υπόθεση είναι κατάλληλη για διαπραγμάτευση εκτός από τις συνθήκες τέλεσης της πράξης λαμβάνεται υπόψη η προσωπικότητα του κατηγορουμένου. Κατά συνέπεια τυχόν προηγούμενες καταδίκες ή τυχόν μαρτυρίες και έγγραφα της δικογραφίας, που φανερώνουν ότι ο κατηγορούμενος χαρακτηρίζεται από συμπεριφορά, που τον εμποδίζει να συμβιώσει ειρηνικά στο κοινωνικό περιβάλλον, όπως είναι η σκληρότητα, η επιθετικότητα, η μεθοδικότητα για διάπραξη εγκλήματος, ώστε να μην είναι ανεκτό με βάση τους κανόνες της ειρηνικής κοινωνικής συμβίωσης να απολαύσει την ωφέλεια της ποινικής διαπραγμάτευσης, τότε δεν μπορεί να γίνει λόγος ευδοκίμησης της αίτησής τους. Αν η υπόθεση κριθεί κατάλληλη για διαπραγμάτευση, τότε ο αρμόδιος Εισαγγελέας προτείνει την ποινή στον κατηγορούμενο και αν τούτος την αποδεχτεί, συντάσσεται το οικείο πρακτικό διαπραγμάτευσης. Σε αυτό αναφέρονται ο τόπος, ο χρόνος σύνταξης, η αποδιδόμενη πράξη στον κατηγορούμενο με μνεία των πραγματικών περιστατικών (εφόσον δεν έχει προηγηθεί επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος στον κατηγορούμενο), η δικονομική φάση, στην οποία εκκρεμεί η δικογραφία, η ομολογία του κατηγορουμένου, η τυχόν προσωρινή του κράτηση και ο χρόνος έναρξής της, η καταλληλότητα της υπόθεσης για διαπραγμάτευση, η προτεινόμενη ποινή του Εισαγγελέα και ο τρόπος έκτισης της ποινής. Τέλος αναφέρονται η αποδοχή από την πλευρά του κατηγορουμένου του ύψους της ποινής και του τρόπου έκτισής της, ενώ στο πρακτικό ορίζεται ο πληρεξούσιος δικηγόρος του κατηγορουμένου - αντίκλητός του, ο οποίος θα τον εκπροσωπήσει στο Δικαστήριο για την επικύρωση του πρακτικού. Προκειμένου να μην δημιουργείται καθυστέρηση στο Δικαστήριο της επικύρωσης του πρακτικού ή να μην γεννάται αναδίπλωση της θέσης του κατηγορουμένου, είναι χρήσιμο να γίνεται μνεία στο πρακτικό διαπραγμάτευσης ότι ο κατηγορούμενος έθεσε στον αρμόδιο Εισαγγελέα όλες τις αποδείξεις, που είχε στη διάθεσή του, τους ισχυρισμούς του για την κατηγορία (που προφανώς θα αφορούν τους λόγους μειωμένης ποινής) και ότι σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας και κατανόησης ομολογεί την πράξη που του αποδίδεται. Για πρακτικούς λόγους είναι χρήσιμο στο πρακτικό να προσδιορίζεται η δικάσιμος και να παραιτείται της κλήτευσης και της προθεσμίας ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του, ώστε να μην απαιτείται να

τηρηθούν οι διατυπώσεις εισαγωγής της υπόθεσης στο Δικαστήριο για την επικύρωση του πρακτικού διαπραγμάτευσης. Μετά ταύτα ο αρμόδιος Εισαγγελέας επιστρέφει τη δικογραφία στην κύρια ανάκριση (εφόσον η υπόθεση εκκρεμούσε εκεί όταν υποβλήθηκε το αίτημα από τον κατηγορούμενο) προκειμένου να γίνει το τυπικό πέρας της κύριας ανάκρισης. Αν η υπόθεση αφορά κακούργημα, τότε μετά το πέρας της κύριας ανάκρισης από τον Ανακριτή, η δικογραφία επιστρέφει στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, ο οποίος την υποβάλλει στον Εισαγγελέα Εφετών για να εισαχθεί προς επικύρωση στο Μονομελές Εφετείο Κακουρημάτων. Ακολούθως συντάσσεται από τον Εισαγγελέα Εφετών το εισαγωγικό έγγραφο, στο οποίο μνημονεύονται ο κατηγορούμενος, η σε βάρος του πράξη, που αφορά η δικογραφία, η δικάσιμος, το συνταχθέν πρακτικό διαπραγμάτευσης προκειμένου το Δικαστήριο να ενεργήσει όπως προβλέπει το άρθρο 303 ΚΠΔ. Στο εν λόγω εισαγωγικό αναγράφεται ως αναγνωστέο έγγραφο το πρακτικό ποινικής διαπραγμάτευσης, χωρίς να χρειάζεται να υπάρχει κατάλογος μαρτύρων, που πρέπει να κληθούν, αφού ο κατηγορούμενος έχει ήδη ομολογήσει την πράξη ενώπιον του Εισαγγελέα. Τούτο όμως δεν αποκλείεται να απαιτείται αν μετά τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης ο κατηγορούμενος καταθέσει ενώπιον του Εισαγγελέα υπόμνημα με ισχυρισμούς του, που πρέπει να εξετάσει το Δικαστήριο κατά την επικύρωσή του. Μέχρι να γίνει το τυπικό πέρας της κύριας ανάκρισης, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών είναι το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο για το χειρισμό επειγόντων δικονομικών ζητημάτων όπως εξακολούθηση ή παράταση προσωρινής κράτησης και άρσης κατάσχεσης. Αν η υπόθεση αφορά περισσότερους κατηγορούμενους και εξ αυτών ορισμένοι μόνο ζήτησαν ποινική διαπραγμάτευση, η διαδικασία, που πρέπει να τηρηθεί είναι η εξής: η δικογραφία επιστρέφει από τον Ανακριτή στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών και αν αφορά κακούργημα από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών υποβάλλεται στον Εισαγγελέα Εφετών. Αφού επιτευχθεί η διαπραγμάτευση για τους αιτούντες κατηγορούμενους, η δικογραφία επιστρέφει στον Ανακριτή, ο οποίος πρέπει να διαχωρίσει τη δικογραφία με εξαγωγή αντιγράφων για εκείνους τους κατηγορούμενους, για τους οποίους επτετεύχθη ποινική διαπραγμάτευση. Επομένως θα πρέπει να ακολουθήσει το τυπικό πέρας ως προς αυτούς και η δικογραφία να επανυποβληθεί στον Εισαγγελέα Εφετών

(αν η υπόθεση αφορά κακούργημα) για να γίνει η εισαγωγή στο Μονομελές Εφετείο Κακουρηγημάτων, ενώ ως προς τους λοιπούς κατηγορούμενους (για τους οποίους δεν έγινε ποινική διαπραγμάτευση) η κύρια ανάκριση συνεχίζεται και μετά το τυπικό πέρας της εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των άρθρων 308, 309 ΚΠΔ. Εκείνο, που πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα είναι αν η υπόθεση εκκρεμεί στην κύρια ανάκριση για κακούργημα και το αίτημα για ποινική διαπραγμάτευση υποβληθεί πριν την λήψη απολογίας του κατηγορούμενου, τότε μπορούν να ακολουθηθούν τα εξής δικονομικά βήματα: Να ληφθεί απολογία του κατηγορούμενου, να επιβληθεί προσωρινή κράτηση ή περιοριστικοί όροι αν συντρέχουν οι σχετικοί λόγοι και ακολούθως η δικογραφία να περιέλθει στον αρμόδιο Εισαγγελέα για να κρίνει τη βασιμότητα του αιτήματος για ποινική διαπραγμάτευση. Σε αυτή την περίπτωση ο κατηγορούμενος μπορεί μόλις η υπόθεση επιστρέψει στον Ανακριτή, μετά τη σύνταξη του οικείου πρακτικού διαπραγμάτευσης, να ζητήσει την άρση ή την αντικατάσταση της προσωρινής του κράτησης ή την άρση των περιοριστικών όρων. Άλλως η δικογραφία μπορεί να επιστρέψει από τον Ανακριτή στον Εισαγγελέα πριν τη λήψη της απολογίας και στη συνέχεια ο αρμόδιος Εισαγγελέας ερχόμενος σε συμφωνία με τον κατηγορούμενο συντάσσει το σχετικό πρακτικό. Τότε θεωρείται ότι έχει περατωθεί η κύρια ανάκριση και έτσι η υπόθεση θεωρείται ότι είναι ώριμη για να εισαχθεί προς επικύρωση στο αρμόδιο Δικαστήριο. Αν όμως μετά τη σύνταξη του πρακτικού ο αρμόδιος Εισαγγελέας κρίνει ότι πρέπει να επιβληθούν περιοριστικοί όροι σε βάρος του κατηγορούμενου, τότε η δικογραφία επιστρέφει στον Ανακριτή, ο οποίος αφού λάβει απολογία από τον κατηγορούμενο, μπορεί να εκδώσει διάταξη για περιοριστικούς όρους σύμφωνα με τις διατυπώσεις του άρθρου 283 ΚΠΔ ή να αφήσει ελεύθερο τον κατηγορούμενο κρίνοντας ότι δε συντρέχει περίπτωση επιβολής περιοριστικών όρων. Ακολούθως, αφού η δικογραφία επέστρεψε στον Ανακριτή, πρέπει να γίνει το τυπικό πέρας από τον Ανακριτή και μετά η δικογραφία να επιστρέψει στον αρμόδιο Εισαγγελέα για να εισαχθεί η υπόθεση στο αρμόδιο Δικαστήριο προς επικύρωση του πρακτικού διαπραγμάτευσης. Όμως αίτημα για ποινική διαπραγμάτευση μπορεί να γίνει και μετά από πρόταση του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών στο Δικαστικό Συμβούλιο ή του Εισαγγελέα Εφετών στον Πρόεδρο Εφετών χωρίς να έχει εκδοθεί βούλευμα του Συμβουλίου ή σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Εφετών.

Στην περίπτωση αυτή η πρόταση ανακαλείται και η δικογραφία επιστρέφει στην κύρια ανάκριση. Ακολούθως η δικογραφία αποστέλλεται στον αρμόδιο Εισαγγελέα για να κριθεί τυχόν καταλληλότητα της υπόθεσης για διαπραγμάτευση και τη σύνταξη του οικείου πρακτικού. Αν όμως εκδόθηκε βούλευμα ή σύμφωνη γνώμη, τότε η υπόθεση εισάγεται στο Δικαστήριο και τη διαπραγμάτευση αναλαμβάνει ο Εισαγγελέας της έδρας του Δικαστηρίου. Αίτημα για ποινική διαπραγμάτευση μπορεί να προβληθεί από τον κατηγορούμενο και στο Δικαστήριο, πλην όμως το απώτατο όριο είναι η έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας. Και στην περίπτωση αυτή η διαπραγμάτευση γίνεται από τον Εισαγγελέα της έδρας. Το δικονομικό ζήτημα, που ανακύπτει, είναι αν η υπόθεση, για την οποία ο Εισαγγελέας του Δικαστηρίου, που συνέταξε το πρακτικό διαπραγμάτευσης, δεν εκκρεμεί στο Μονομελές Πλημμελειοδικείο ή στο Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων, ποιο Δικαστήριο είναι αρμόδιο να προβεί στην επικύρωση του πρακτικού. Κατά μία άποψη αρμόδιο είναι το Δικαστήριο, στο οποίο είχε εισαχθεί η υπόθεση, ενώ κατά την αντίθετη άποψη αρμόδιο Δικαστήριο είναι πάντα το Μονομελές Πλημμελειοδικείο επί πλημμελημάτων και το Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων επί κακουργημάτων. Έτσι στην περίπτωση αυτή η υπόθεση αποσύρεται από το Δικαστήριο στο οποίο εκκρεμούσε λόγω της επίτευξης σύνταξης πρακτικού διαπραγμάτευσης και εισάγεται προς επικύρωση του πρακτικού στο Μονομελές Πλημμελειοδικείο ή στο Μονομελές Εφετείο Κακουργημάτων. Η άποψή μου είναι ότι ορθή είναι η δεύτερη άποψη, τόσο διότι τούτο συμβιβάζεται με την ταχύτητα της διαδικασίας, αλλά και διότι δεν μπορεί να νοηθεί ότι άλλο Δικαστήριο είναι αρμόδιο επί ίδιου ζητήματος αν η υπόθεση εκκρεμεί στην κύρια ανάκριση και άλλο αν η υπόθεση εισήχθη προς εκδίκαση. Σε αντίθετη περίπτωση δημιουργείται ανασφάλεια δικαίου και μπορεί ο κατηγορούμενος να ενεργεί με σχεδιασμό ώστε να πετύχει το αρμόδιο καθ'ύλην Δικαστήριο, που θεωρεί ως το καταλληλότερο για την επιβολή της ποινής. Εξάλλου η αρμοδιότητα του Μονομελούς Εφετείου Κακουργημάτων για την επικύρωση του πρακτικού διαπραγμάτευσης προβλέπεται χωρίς εξαιρέσεις στο άρθρο 110§1 ΚΠΔ, στο οποίο γίνεται μνεία ότι το Μονομελές Εφετείο είναι αρμόδιο για να δικάσει αποκλειστικά τα κακουργήματα, που αναφέρονται στο άρθρο 303 ιδίου Κώδικα, εφόσον γι' αυτά έχει συνταχθεί πρακτικό διαπραγμάτευσης. Στο άρθρο αυτό δεν

αναφέρεται ότι το ανωτέρω Δικαστήριο είναι αρμόδιο μόνο αν η υπόθεση εκκρεμεί στην προδικασία ή δεν έχει γίνει παραπομπή του κατηγορουμένου σε δίκη, αλλά για αρμοδιότητα να εκδικάσει αποκλειστικά τις περιπτώσεις κακουργημάτων, στις οποίες συντάχθηκε πρακτικό ποινικής διαπραγμάτευσης. Εδώ πρέπει να γίνει η εξής διάκριση: ειδικά για την επικύρωση του πρακτικού ποινικής διαπραγμάτευσης επί αιτήματος ενώπιον του Δικαστηρίου, στο άρθρο 303 ΚΠΔ δεν υπάρχει αντίστοιχη ρύθμιση με αυτή της παραγράφου 7 του άρθρου 302 ΚΠΔ (δηλαδή για το τι πράττει το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο μετά τη σύνταξη πρακτικού συνδιαλλαγής του άρθρου 302 ΚΠΔ), παρά μόνο ότι η υποβολή του αιτήματος διαπραγμάτευσης δεν αποτελεί υποχρεωτικό λόγο αναβολής της δίκης, μπορεί όμως το Δικαστήριο να διακόψει τη συζήτηση και να τάξει προθεσμία έως δεκαπέντε ημερών για τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης μεταξύ του Εισαγγελέα της έδρας και του κατηγορουμένου. Κατά συνέπεια χρειάζεται να επισημανθεί η ανωτέρω διάκριση (μεταξύ διαδικασίας ποινικής διαπραγμάτευσης και ποινικής συνδιαλλαγής) για τον προσδιορισμό του καθ'ύλην αρμοδίου Δικαστηρίου για την επικύρωση του πρακτικού όταν το αίτημα υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου.

===Ως προς το πλαίσιο της ποινής, που πρέπει να λάβει υπόψη ο Εισαγγελέας Εφετών κατά τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης, σε περίπτωση κακουργήματος, που τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 έτη, πρέπει να αναφερθεί ότι είναι από 2 έως 5 έτη φυλάκισης και για κακούργημα, που τιμωρείται με κάθειρξη πάνω από 10 έτη, το αντίστοιχο πλαίσιο είναι από 2 έως 7 έτη φυλάκισης. Σε περίπτωση πλημμελήματος το σχετικό πλαίσιο ποινής, που πρέπει να ληφθεί υπόψη από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, είναι αυτό των 10 ημερών έως 2 ετών φυλάκισης. Εκείνο, που έχει ενδιαφέρον κατά τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, είναι ότι ο αρμόδιος Εισαγγελέας μπορεί να καλέσει για ακρόαση και τον παθόντα της πράξης και να εξαρτήσει την ευδοκίμηση της διαπραγμάτευσης από την ικανοποίηση της ζημίας, που υπέστη από τον κατηγορούμενο. Κατά συνέπεια μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης μπορεί έμμεσα να λειτουργήσει εντός του πλαισίου της αποκαταστατικής δικαιοσύνης, που αποτελεί τρόπο διεύθετης των ποινικών υποθέσεων κατά τα οριζόμενα στην οδηγία

2012/29 της ΕΕ, η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με τον Ν.4778/2017.

===Περαιτέρω ζητήματα, που ανακύπτουν στην πράξη ως την εφαρμογή της ποινικής διαπραγμάτευσης, είναι αυτά, που αφορούν τα όρια της εξουσίας του Δικαστηρίου, που θα επικυρώσει το σχετικό πρακτικό διαπραγμάτευσης. Το Δικαστήριο λοιπόν κατά τη διαδικασία επικύρωσης του πρακτικού πρέπει να εξετάσει αυτεπάγγελα αν συντρέχει λόγος οριστικής παύσης ποινικής δίωξης ή λόγος απαραδέκτου αυτής. Κατά συνέπεια εξετάζει την παραγραφή της πράξης, τυχόν διαφορετικό χαρακτήρα, που αυτή μπορεί να έχει δηλαδή αν η πράξη είναι πλημμέλημα πια με βάση ευμενέστερο δίκαιο και έχει υποπέσει έτσι σε παραγραφή ή εξ αρχής λόγω του εσφαλμένου νομικού χαρακτηρισμού της πράξης σε κακούργημα αντί για πλημμέλημα με βάση τα περιστατικά από το αποδεικτικό υλικό συντρέχει πια λόγος ορθού νομικού χαρακτηρισμού σε πλημμέλημα και παύσης της ποινικής δίωξης εξαιτίας της παραγραφής. Επίσης το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ακόμη πιο μειωμένη ποινή δεχόμενο περιστάσεις, που δικαιολογούν τούτο. Επιπλέον ο κατηγορούμενος παρά την ομολογία της πράξης στον Εισαγγελέα μπορεί να προβάλει στο Δικαστήριο παραδεκτά άρνηση της κατηγορίας και αυτοτελείς ισχυρισμούς (όπως πλάνη, άμυνα, εξάρτηση από ναρκωτικές ουσίες σε περίπτωση διακίνησης ναρκωτικών), ειδικά μάλιστα όταν επικαλείται πλημμελή νομική υποστήριξη από τον συνήγορό του ή ελλιπή ενημέρωσή του από τον Εισαγγελέα κατά τη σύνταξη του πρακτικού, χωρίς βέβαια τούτα να αποτελούν προϋπόθεση για την προβολή των ανωτέρω ισχυρισμών του. Για παράδειγμα παρά την ομολογία του κατηγορουμένου σε πράξη φοροδιαφυγής, η επίκληση στο Δικαστήριο εκ των υστέρων πρακτικού δ.σ της ανώνυμης εταιρίας, που έτυχε της απαιτούμενης δημοσιότητας, με βάση το οποίο ο κατηγορούμενος δεν είχε την ιδιότητα του εκπροσώπου της ανώνυμης εταιρίας το επίδικο διάστημα πρέπει να τύχει εκτίμησης από το Δικαστήριο. Πλην όμως γίνεται αντιληπτό ότι το θέμα του παραδεκτού της προβολής των ισχυρισμών διαφέρει από εκείνο της βασιμότητάς τους. Τούτο σημαίνει ότι το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί ότι παραδεκτά προβάλλονται οι ισχυρισμοί αυτοί ενώπιόν του και ακολούθως πρέπει να κρίνει για τη βασιμότητά τους. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την αιτιολογική

έκθεση του ΚΠΔ (βλ. σελ. 94), όπου αναφέρεται ότι η αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας αποτελεί βασική αρχή στο ελληνικό δικονομικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, όπως προαναφέρθηκε, στο πρακτικό διαπραγμάτευσης είναι χρήσιμο να γίνεται μνεία ότι ο κατηγορούμενος εισέφερε τις αποδείξεις, που είχε στη διάθεσή του ενώπιον του Εισαγγελέα και ότι κατανόησε πλήρως την κατηγορία, τα περιστατικά, που αφορούν οι αποδείξεις της δικογραφίας, έθεσε υπόψη του Εισαγγελέα τους ισχυρισμούς του και ομολόγησε ακολούθως την τέλεση της πράξης. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ταχεία διεκπεραίωση της διαδικασίας επικύρωσης του πρακτικού ποινικής διαπραγμάτευσης στο Δικαστήριο και ο Εισαγγελέας βρίσκει στο θεσμό αυτό την οδό για την αποσυμφόρηση των πινακίων των δικαστηρίων, ώστε να εκδικαστούν οι λοιπές υποθέσεις και να μην απαιτείται να δαπανάται χρόνος για αξιολόγηση ισχυρισμών του κατηγορουμένου, που ήδη έχει ομολογήσει την τέλεση της πράξης και έχει δεχθεί την προτεινόμενη από τον Εισαγγελέα ποινή. Σε διαφορετική περίπτωση ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης μετατρέπεται από τρόπο αποσυμφόρησης των Δικαστηρίων και τρόπο ταχείας διευθέτησης της ποινικής υπόθεσης εντός του πνεύματος αποδοχής τέλεσης της πράξης και της επιβολής για το λόγο αυτό μειωμένης ποινής σε μηχανισμό εξασφάλισης εξ αρχής μειωμένης ποινής και ακολούθως διεκδίκησης ακροαματικής διαδικασίας για την απόδειξη της πράξης. Έτσι όμως δεν πρόκειται να ευδοκιμήσει ο θεσμός για το λόγο ότι οι Εισαγγελείς θα κρίνουν ότι δεν έχει συμβολή στην αποσυμφόρηση των πινακίων και στην εξασφάλιση ουσιαστικού σωφρονισμού του κατηγορουμένου η σύνταξη πρακτικού διαπραγμάτευσης. Βέβαια από την άλλη πλευρά πρέπει να ειπωθεί ότι η ευθυνοφοβία και ο δισταγμός δεν αποτελούν λόγο για την προώθηση του θεσμού στην πράξη από τους Εισαγγελείς. Τούτο διότι ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης αποτελεί δοκιμασμένο και συνήθη τρόπο διευθέτησης των ποινικών υποθέσεων στην ευρωπαϊκή δικαστική πραγματικότητα και στο ελληνικό ποινικό σύστημα ενσωματώθηκε για να λειτουργήσει ουσιαστικά και να μην αποτελέσει λόγω δισταγμού κενό γράμμα του νόμου. Ειδικά μάλιστα στις σύγχρονες συνθήκες πανδημίας και σώρευσης δικαστικής ύλης, η ποινική διαπραγμάτευση αποτελεί οπωσδήποτε κύριο άξονα αποσυμφόρησης των πινακίων των ποινικών Δικαστηρίων της χώρας μας. Το Δικαστήριο επικυρώνοντας το

σχετικό πρακτικό, κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο επιβάλλοντας στη συνέχεια σε αυτόν ποινή (που μπορεί να είναι μικρότερη από την αναφερόμενη στο πρακτικό). Βέβαια το Δικαστήριο μπορεί κατά τα άρθρα 2 νέου ΠΚ και 82,99,100 προΐσχύσαντος ΠΚ να μετατρέψει την ποινή φυλάκισης σε χρήμα, να την αναστείλει, να χορηγήσει προθεσμία για την καταβολή του ποσού της ποινής, να μετατρέψει την ποινή φυλάκισης σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, όπως επίσης μπορεί ποινή φυλάκισης, που μπορεί να ανασταλεί με το άρθρο 99 νέου ΠΚ, να την αναστείλει παρά τη μη πρόβλεψη τούτου στο οικείο πρακτικό διαπραγμάτευσης. Τέλος αποφαινεται για την αφαίρεση του χρόνου προσωρινής κράτησης και για την τύχη των κατασχεμένων πραγμάτων. Αν στο πρακτικό διαπραγμάτευσης έχει ενσωματωθεί πράξη, για την οποία δεν χωρεί διαπραγμάτευση, το Δικαστήριο ακυρώνει ως προς το μέρος αυτό το πρακτικό και αν είναι καθ' ύλη αρμόδιο προχωρά στην εκδίκαση της ουσίας της υπόθεσης ως προς την πράξη αυτή λαμβάνοντας προς τούτο υπόψη και τη διάταξη του άρθρου 119 ΚΠΔ για την κατ' εξαίρεση καθ' ύλη αρμοδιότητά του, άλλως ενεργεί όπως ορίζεται στο άρθρο 120 ΚΠΔ. Μέχρι την επικύρωση του πρακτικού από το Δικαστήριο ισχύουν όλα τα δικονομικά καταναγκαστικά μέτρα σε βάρος του κατηγορουμένου. Έτσι σε περίπτωση το αρμόδιο Δικαστικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την έκδοση βουλευμάτων για την εξακολούθηση και την παράταση της προσωρινής κράτησης του κατηγορουμένου μέχρι να αποφανθεί το Δικαστήριο για την επικύρωση του πρακτικού και την ενοχή του κατηγορουμένου. Ο αρμόδιος όμως Εισαγγελέας όταν το πρακτικό διαπραγμάτευσης συντάχθηκε αμέσως μετά την απολογία του κατηγορουμένου στο στάδιο της κύριας ανάκρισης, μπορεί με διάταξή του, αν συντρέχουν οι σχετικοί λόγοι, να αντικαταστήσει ή να άρει τα επιβληθέντα από τον Ανακριτή δικονομικά καταναγκαστικά μέτρα σε βάρος του κατηγορουμένου. Σε περίπτωση, που ο κατηγορούμενος προβάλει στο Δικαστήριο ισχυρισμούς άρνησης κατηγορίας ή αυτοτελείς ισχυρισμούς, το Δικαστήριο μπορεί να καλέσει και να εξετάσει αυτόν, που δήλωσε παράσταση για υποστήριξη της κατηγορίας. Ακόμη όσον αφορά το ζήτημα του αριθμού των αιτήσεων, που ο κατηγορούμενος στην ίδια υπόθεση μπορεί να υποβάλει, πρέπει να αναφερθεί ότι αν υποβάλει αίτηση και δεν επιτεύχθηκε συμφωνία με τον αρμόδιο Εισαγγελέα ή αυτής έκρινε ότι η υπόθεση δεν είναι δεκτική

ποινικής διαπραγμάτευσης, το δικαίωμα του κατηγορουμένου αναλώθηκε. Διαφορετικά θα μπορούσε να συμβεί στην πράξη ο κατηγορούμενος να αναζητά με διαδοχικές αιτήσεις Εισαγγελέα, που θα ικανοποιήσει το αίτημά του, μολονότι τούτο έχει ήδη απορριφθεί. Πλην όμως επειδή στον ΚΠΔ δεν απαγγέλλεται ακυρότητα ή απαράδεκτο σε περίπτωση, που συνταχθεί πρακτικό διαπραγμάτευσης παρά το ότι στο παρελθόν τέτοια αίτηση του κατηγορουμένου απορρίφθηκε, το πρακτικό είναι έγκυρο και μπορεί να εισαχθεί προς επικύρωση στο Δικαστήριο. Ωστόσο κατά τη γνώμη μου το δικαίωμα του κατηγορουμένου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αναλωθεί και έτσι ο κατηγορούμενος παρά την απόρριψη της αίτησης για ποινική διαπραγμάτευση μπορεί να επανέλθει με νέα σε δύο περιπτώσεις: στην πρώτη περίπτωση όταν προέκυψαν νέες αποδείξεις, που φανερώνουν λόγο για μειωμένη ποινή και στη δεύτερη περίπτωση όταν έχει πια μεσολαβήσει ολική ή μερική ικανοποίηση του παθόντος (αν βέβαια υπάρχει τέτοιος στην υπόθεση). Ωστόσο αν δεν επιτευχθεί διαπραγμάτευση του κατηγορουμένου με τον αρμόδιο Εισαγγελέα, τότε η αίτηση καταστρέφεται, όπως επίσης καταστρέφονται και τα συνημμένα με αυτήν έγγραφα και δεν αποτελεί μέρος της δικογραφίας. Στην πράξη όμως η κατάθεσή της πρέπει να είναι καταχωρημένη σε πρωτόκολλο της Εισαγγελίας προκειμένου ο αρμόδιος Εισαγγελέας να γνωρίζει ότι είχε προηγηθεί κατάθεση τέτοιας αίτησης από τον κατηγορούμενο, η οποία δεν ευδοκίμησε, ώστε να θεωρήσει ότι αναλώθηκε το δικαίωμά του και να μην προχωρήσει σε εκτίμηση νέας αίτησης ή να διαγνώσει αν προέκυψαν νέες αποδείξεις ή αν ο κατηγορούμενος προέβη μεταγενέστερα σε (ολική ή μερική) ικανοποίηση του παθόντος. Όταν το Δικαστήριο επικυρώσει το πρακτικό διαπραγμάτευσης και κηρύξει ένοχο το κατηγορούμενο επιβάλλοντας ποινή σε αυτόν, η απόφαση είναι άμεσα εκτελεστή. Κατά συνέπεια παύουν να ισχύουν τα δικονομικά καταναγκαστικά μέτρα σε βάρος του, που είχαν επιβληθεί κατά την κύρια ανάκριση. Ο κατηγορούμενος όμως, όπως και ο Εισαγγελέας, έχουν το δικαίωμα άσκησης αναίρεσης κατά της απόφασης κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 9 του άρθρου 303 ΚΠΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 505 ΚΠΔ. Οι λόγοι αναίρεσης είναι οι αναφερόμενοι στο άρθρο 510 ΚΠΔ.

===Σε ό,τι αφορά την ποινική συνδιαλλαγή (για τα εγκλήματα, που αυτή μπορεί να γίνει) ο Εισαγγελέας καλεί υποχρεωτικά εκτός από τον κατηγορούμενο και τον παθόντα, επίσης αναφέρεται ότι στο οικείο πρακτικό συνδιαλλαγής εκτός από την ομολογία του κατηγορουμένου γίνεται μνεία ότι έγινε απόδοση του πράγματος στον παθόντα ή έλαβε χώρα πλήρης ικανοποίηση της ζημίας, που προσδιορίζεται στην κατηγορία και ότι σε αυτό δεν υπάρχει προτεινόμενη ποινή από τον Εισαγγελέα, που να έχει αποδεχθεί ο κατηγορούμενος, αφού τούτη την επιβάλλει το Δικαστήριο. Σε περίπτωση απόπειρας η ικανοποίηση του παθόντος λόγω της ηθικής του βλάβης δεν μπορεί να ξεπερνά τις 30.000 ευρώ, ενώ μπορεί να γίνει επιφύλαξη για διεκδίκηση υπερβαίνουσας αξίας στα Πολιτικά Δικαστήρια. Ο Εισαγγελέας, που διεκπεραιώνει τη διαδικασία της ποινικής συνδιαλλαγής είναι ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών, όταν τούτη διεκπεραιώνονται πριν την παραπομπή του κατηγορουμένου σε δίκη. Διαφορετικά αν το αίτημα γίνει μετά την παραπομπή σε δίκη ή ενώπιον του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, το Δικαστήριο μπορεί να διακόψει τη συνεδρίαση και να τάξει προθεσμία έως 15 ημέρες στους διαδίκους για τη σύνταξη του πρακτικού, στο οποίο θα έχει καταγραφεί η ομολογία του κατηγορουμένου και η πλήρης ικανοποίηση του παθόντος. Το Δικαστήριο επικυρώνει το πρακτικό, κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο επιβάλλοντας ποινή, που για τις κακουργηματικές μορφές των εγκλημάτων, για τις οποίες μπορεί να γίνει συνδιαλλαγή, δεν μπορεί να είναι πάνω από δύο έτη φυλάκισης και επί επιβαρυντικών περιστάσεων πάνω από τρία έτη, ενώ στις πλημμεληματικές μορφές των εγκλημάτων δεν μπορεί να είναι πάνω από έξι και δώδεκα μήνες αντίστοιχα. Το Δικαστήριο έχει εξουσία να ενεργήσει σε ό,τι αφορά ισχυρισμούς του κατηγορουμένου και την αναζήτηση λόγων παύσης της ποινικής δίωξης και απαραδέκτου αυτής, όπως ακριβώς και στη διαδικασία της ποινικής διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με όσα έχουν ήδη προεκτεθεί, ενώ κατά της απόφασής του το μόνο ένδικο μέσο, που μπορεί να ασκηθεί, είναι αυτό της αναίρεσης.

===Εκτός από τους θεσμούς της ποινικής συνδιαλλαγής και ποινικής διαπραγμάτευσης, οι οποίοι προβλέπονται στα άρθρα 301, 302, 303 ΚΠΔ και αναδεικνύουν τον Εισαγγελέα ως βασικό συντελεστή της αποσυμφόρησης

των Δικαστηρίων από τον σωρευμένο αριθμό υποθέσεων αλλά και της ταχείας διευθέτησης των ποινικών υποθέσεων προκειμένου να υπάρξει ο χρόνος για την εκδίκαση των λοιπών εκκρεμών υποθέσεων, άλλη διάταξη, που αναδεικνύει τον Εισαγγελέα ως θεσμικό όργανο, που καλείται να δώσει λύση κατά το στάδιο της εκτέλεσης της ποινής είναι αυτές των άρθρων 565 και 562 ΚΠΔ.

===Ειδικότερα στο άρθρο 565 ΚΠΔ ορίζεται ότι η ποινή, που επιβλήθηκε, εξαιρείται με την παραγραφή και με την αμνηστία. Σχετικά όμως με το ζήτημα της εξάλειψης της ποινής λόγω της παραγραφής της κατά την ανωτέρω διάταξη, για να μην ανακύπτουν ζητήματα απόδειξης τότε η απόφαση κατέστη αμετάκλητη, είναι αναγκαίο να τηρείται στην πράξη η πρόβλεψη της παραγράφου 2 του άρθρου 163 νέου ΚΠΔ. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή τα αποδεικτικά επίδοσης καταδικαστικών αποφάσεων ουδέποτε καταστρέφονται, ενώ κατά το τελευταίο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του εν λόγω άρθρου το ζήτημα της εμπρόθεσμης γνώσης οφείλει το Δικαστήριο να το κρίνει αιτιολογημένα με την απόφασή του για την πρόοδο ή μη της δίκης. ===Λόγω των πολλών μεταβολών στον Ποινικό Κώδικα και στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου προκύπτουν πρακτικά ζητήματα εκτέλεσης ποινών μετά από αναίρεση της απόφασης του Δικαστηρίου της ουσίας. Για το ζήτημα αυτό είναι διαφωτιστική η μελέτη του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Π.Μπρακουμάτσου , που έχει δημοσιευτεί στην Ποινική Δικαιοσύνη.

Ένα ζήτημα, που ανακύπτει, είναι το εξής:

Αν έλαβε χώρα καταδίκη σε βάρος του κατηγορουμένου βάσει νόμου, που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης του εγκλήματος, αλλά καταργήθηκε αργότερα, με αποτέλεσμα να μην ισχύει κατά τον χρόνο της επιμέτρησης της ποινής από το δικαστήριο της παραπομπής. Έτσι στο Δικαστήριο της παραπομπής μένουν τρεις δυνατότητες:

- α) Το δικαστήριο της παραπομπής να μην επιβάλει ποινή. Τούτο όμως καθιστά την απόφαση κολοβή, αφού δεν περατώνεται η δίκη, κατ' άρθρο 368 ΚΠΔ, καθόσον καταδικαστική απόφαση χωρίς ποινή δεν είναι νοητή.
- β) Το δικαστήριο να εφαρμόσει τον νεότερο ποινικό νόμο, που καταργεί το αξιόποινο.

γ) Το δικαστήριο δεσμευόμενο από το δεδρασμένο δηλαδή του αμετακλήτου της ενοχής, θα επιβάλει ποινή, η οποία όμως αυτοδικαίως δεν θα εκτελεσθεί, κατ' άρθρο 2 παρ. 2 ΠΚ, από τον αρμόδιο εισαγγελέα, του άρθρου 549 ΚΠΔ ή από το αρμόδιο δικαστήριο, κατ' άρθρο 562 ΚΠΔ.